

הכנה ללחיים

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

והחל יתן אל לבו

אחרי מות

הנדרש מעבד ה' לאור הפרשה

בין האב לבתו

פרשת אמה עבריה בדורנו

הכתוב להיום

• מאמרו השבועי של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א •

אחרי מות

הנדרש מעבד ה' לאור הפרשה

בין האב לבתו

פרשת אמה עבריה בדורנו

נפליג בדמיונו לאותו בית ומשפחה שהמצב הכלכלי מתדרדר ויורד בו, חלק מהרהיטים נמכרו, החגורה מתהדקת ובני הבית חשים היאך ממתקי השבת פוחתים והולכים, הארוחות הבסיסיות מצטמצמות, ויום אחד שומעת שרה'לה בת השמונה כי הוחלט שכדי להקל על המשפחה - תמכר היא לאמה עבריה למשך ארבע שנים עד הביאה בגיל י"ב סימני נערות שאז תצא חנם ותשוב לבית אביה, לחצי שנה נוספת עד שתצא בבגרותה מרשות אביה.

בימינו אנו - היינו שומעים את הקרובים ממשפחת האב [וסביר שגם ממשפחת האם] מוחים בקול תקיף על "אכזריות" האבא, "הארגון לשלום הילד" היה מגיש קובלנא לבג"ץ ועסקני הצדקה היו סוף סוף מטים אוזנם לצעקת הדל הכורע תחת עול משא חובותיו.

ותורתנו שדרכי דרכי נועם ונתיבותיה שלום מקדישה פרשה שלמה המסוננת בוא"ו של ואלה המשפטים לראשונות שנאמרו בסיני ומשרשי מצווה זו שרחם הקל על עניה הנמכרת ועל אביה שהוצרך למוכרה... וכל זה מחסדי הקל על בראיו וממדותיו המעולות. (הינוח - מצווה מג)

ואמנם נקודה נוספת ראויה לתשומת לב והיא תחושת הבת הקטנה "הנבגדת" מהקרוב אליה ביותר והמרחם עליה בדרך כלל כרחם אב על בנות ומדוע אינה נשברת כי איש שלומה אשר בטחה בו מעת צאתה לאויר העולם הגדיל עליה עקב, האם אין לחוש שתדקק לטיפול רגשי ולנפילה מצוקתית עד כדי אבדן.

והתורה מעידה בפנינו שלא קרה דבר לבת הקטנה, וביום מן הימים כשתעלה עת רצון מלפני רבה ואדוניה תהא לו או לבנו לאשה ותתקיים על ידה - מצוות יעוד, מוכח שנשארה שפויה לגמרי והיא בת קידושין ובת דעת.

הכיצד?

העניין בכאן כי הזקנים שהתנבאו לא שמעו דבור מפי השם ולא נראה להם במראה או בחלום, אלא השם מדבר עם משה ומאצילות רוח משה הם יודעים הנבואה ההיא. (רמב"ן שם)

ונמצא שנדב ואביהוא שזכו להקרא ולעלות עם דודם - משה - ואביהם - אהרון - הוא מסגולתם ומעלתם כ"אצילי" בני ישראל ואשר

•••

אנו הקרובים אל החלל
[תרתי משמע] מוזהרים
ועומדים שבהגיענו
בסוף פרשתנו לשלשת
הדברים שעל ידם
נכנסו אבותינו לברית
לא נצטרך לשנות
את לשון הפסוק
וישלח את נערי בני
ישראל כהבנת תלמי
המלך שפרשו לשון
קטנות וטענתו היתה
שגרועים שבנו שלחנו
להקביל פני שכינה
אלא כתקונם של ע"ב
הזקנים את זאטוטי
בני ישראל שהוא לשון
חשיבות כלשון זוטו
של ים

•••

על כן מבחנם וניסיונם הוא במדה זו עד כמה כופפים המה את רום מעלותיהם וגדלותם לעומת האור והשפע האלקי המוקרן מהשכינה עצמה ומתאומי הצביה הקרבים אל ה' ובמיוחד

וימת נדב ואביהוא לפני ה' - וכי לפני ה' מתו - אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה בשעה שבניהם של צדיקים מתים בחייהם. (ויקרא רבה כ"ד)

לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה' (במדבר ג' ד) - מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה כפליים מאביהם (שם)

במדבר סיני - וכי במדבר סיני מתו, אלא מלמד שמהר סיני נטלו איפופסין שלהם למיתה.

משל למלך שהיה משיא את בתו ונמצא בשושבינה דבר שמצה, אמר המלך אם אני הורגו עכשיו אני מערעב שמחת בתי, אלא למחר שמחתי באה והוא טב בשמחתי ולא בשמחת בתי. כך ביום חתונתו זה הר סיני שבו נתן התורה שהיא בתו, לעומת יום שמחת לבו שהוא יום חנוכת אהל מועד. והניח הקב"ה מלהמיתם ביום מתן תורה שהיא שמחת נשואי בתו לישראל, ועשה זאת ביום שמחתו בחנוכת המשכן.

ומהו האיפופסין שנטלו מהר סיני.

ואל משה אמר - פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות (רש"י) - עלה אל ה' אתה ואהרון נדב ואביהו ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק. (שמות כד)

ויעל משה ואהרון נדב ואביהו ושבעים מזקני ישראל. (שם י')

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, אמר ר' פנחס מכאן שהיו ראויים להשלחת יד. וזאת מפני שזנו עיניהם מן השכינה כאדם שמביט בחברו מתוך מאכל ומשתה.

וברש"י: אצילי לשון גדולים כמו ויאצל מן הרוח. (במדבר י"א כה). ושם (יא ז) עונה לו ה' על תלונתו שלא יוכל לבדו לשאת במשא העם, שיאסף שבעים איש מזקני ישראל ויתיצבו שם עמו וירד הקב"ה וידבר עם משה ולא עמהם אך יאצל מן הרוח אשר עליו וישם עליהם ולמה משה דומה באותה שעה - לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ולא חסר כלום.

למשה שנגש לבדו אל הערפל, והם שלא נהגו כן והחשיבו עצמם ובלא לכפוף ולשחות למול השכינה והמושפעים על ידה היו ראויים להיענש, וכדי שלא להשבית השמחה המתין להם עד ליום חנוכת אהל מועד.

ב.

ועל זה באו בויקרא רבה (פרשה כ' ו') ללקט את הדברים שמהם נתגלה חוסר כפיפותם והכנעתם.

(א) מלמד שזנו עיניהם מן השכינה כאדם שמביט בחברו מתוך מאכל ומשתה.

(ב) אמר ר' תנחומא מלמד שפרעו ראשיהם והגיסו לבם וזנו עיניהם מן השכינה.

(ג) מלמד שהיו משה ואהרן והלכים תחילה ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן ואומרים מתי שני זקנים הללו מתים - ואנו נוהגים שררה על הציבור. [ונחלקו האם אמרו זאת בפיהם או שרק הרהרו כן בלבם]

(ד) תני ר' אליעזר לא מתו בניו של אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן, וכך מקובלני שכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

וכל אלו חברו יחדיו להחלטתם להביא אש זרה אשר - לא - צוה אותם. פרושו שצויו של "לא" צוה אותם. (בעל הטורים ויקרא י' א')

אמר ר' אלעזר המודעי: בא וראה כמה מיתתן של בני אהרן יקרה לפני הקב"ה. שכל מקום שמזכיר מיתתן מזכיר סורחנם. וכל כך למה להודיעך שלא יהיה פתחון פה לבאי עולם לומר מעשים מקולקלים היו בידם בסתר שעל ידי כן מתו.

ויאמר ה' אל משה - דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת שלא ימות כדרך שמתו בניו. משל לחולה שנכנס אצלו רופא ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני זה זרזו יותר מן הראשון.

ונוכל להמליץ לפי הנ"ל שכל הנכנס לפני ולפנים לעבודת היום חייב להיות כפוף ונכנע לחכמי ישראל ולקבלתם והבנתם בתורת משה.

שהרי על המקרא: "כי בענן אראה אל הכפרת" סלפו הצדוקים ופרשו שחובת הכהן לתקן הקטורת ולתת אותה על המחטה בהיכל [בחוץ] ולהכניסה אחרי כן לבית קדשי הקדשים ולא כמסורתן של הפרושים שרק לאחר כניסתו לפני ולפנים נותן את המחטה בין שני הבדים וצובר את הקטורת על גבי גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן. (יומא נב:)

ועל זה השביעוהו לכהן המשרת במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך ולא יתקן מבחוץ ויכניס כדרך שהצדוקים עושים.

(טו:)

וצא ולמד מה עלה באותו כהן צדוקי שהיה מצטער כל ימיו מתי יבוא לידו ויקיים העבודה כדרך שהצדוקים עושים, וכשהזדמן לו להתקין מבחוץ ולהכניס שמח שמחה גדולה ולא שת לבו למוסר אביו שאע"פ שצדוקים אנו מתייראים אנו מן הפרושים, וביציאתו נגף [ליש אומרים] ובא מלאך וחבטו על פניו ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל.

ג.

אנו הקרובים אל החלל [תרתי משמע] מוזהרים ועומדים שבהגיענו בסוף פרשתנו לשלשת הדברים שעל ידם נכנסו אבותינו לברית (פרק כ"ד) לא נצטרך לשנות את לשון הפסוק (ה) וישלח את נערי בני ישראל כהבנת תלמי המלך שפרשו לשון קטנות וטענתו היתה שגרועים שבנו שלחנו להקביל פני שכינה אלא כתקונם של ע"ב הזקנים את זאטוטי בני ישראל שהוא לשון חשיבות כלשון זוטו של ים. (מגילה ט. רש"י ותוד"ה אל).

חשיבות שנעמד על ידה לרום המעלה הנשגבת של אצילי בני ישראל שאין שום אפשרות שתלמי המתנשא ומחשיך את אור התורה בתרגומה ליונית יתפוס בשכלו, אלא רק אנו שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו שהקדמנו נעשה לנשמע ובאנו עמו בברית יחד יכולים ומחוייבים לכופף ראשינו ולשוח גווננו למול אמיתותה של תורה, ולמול עצמת חכמה והוגיה הזוכרים תורת משה עבד ה' ודומה לדורות כנר שהכל מדליקים ממנו והוא אינו חסר כלום.

והיודע כי הוא אציל ומוצל מהשכינה ומאתפשטותא דמשה שבכל דור ודור לא יאין ולא יעז לילך אחורי רבו ולהתלחש אימת ימות זקן זה, או להורות הלכה בפניו שענשו קצוב שהוא חייב מיתה וכנ"ל.

ועוד נפנים את מסקנת הגמ' בסנהדרין (בב:)

בשמו של הקב"ה על מחשבתם של נדב ואביהוא וציפיתם שימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. אמר להם הקב"ה הנראה מי קובר את מי.

ואמר רב פפא היינו דאמרי אינשי: נפיש גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני. ופרש"י: הרבה גמלים זקנים - שטוענים עורות גמלים יונקות שמתו.

ובויקרא רבה (כ' ז'): אמר ר' ברכיה אמר להם הקב"ה הרבה סייחין מתו ונעשו עורותיהן שטוחין על גבי אמותיהן.

אל תתהלל ביום מחר - כי לא תדע מה ילד יום.

(משלי כ"ז)

והחי יתן אל לבו!

ומעתה כאשר חולפים בבית ימים קשים של מצוקה כלכלית הבת הקטנה פונה מעצמה אל אביה: הנה נא הואלתי לדבר אל מו"ר אבי שליט"א, קשה לי לראותך מתענה ומסתגף מאזינה אני וקשובה לקול אנחותיך על משכבך בלילות מכרני נא לאמה ובדמים שתקבל עבורי אזכה להקל מעליך והיתה לי זכות זו למשיב נפש ולמצוה חביבה של כבוד אב שאתברך בה ב"למען יאריכון ימיך".

ושמחה שרה'לה בת השמונה בזכות שנפלה לידה ועל החלטתה האמיצה שהיתה לאביה הדחוק בממון למשיבת נפש ולטל תחיה ופרשה כפיה הקטנות העושות מלאכתן נאמנה בכבוד ורובין בית אדונה - השמימה ונתנה תודה ואביה שבשמים על החסד העצום שגמלה עם המביאה לחיי העולם הזה.

ובראות בורא העולם את זפות נשמת הקטנה קרא לפמליא דיליה ואמר חזו חזו בתי חביבתי עד כמה מוכנה היא להעמיס עול עבודה כדי להסיר מעל כתפי אביה השוחחות את עול פרעון החובות המכריעו והמזיקינו בטרם עת - אדאג לה לשדוך הגון וראוי לה שתהא מלכה ומגדלור המביהק באורה של תורה ומזהיר באלומות אור של מדות נפלאות של בת ישראל כשרה וצנועה.

זכה אתה האדון או לחלופין בנך ופרשו טליתכם על נשמה טהורה זו שהכרתם את אצילות נפשה בקנותכם אותה לאָמָה בילדותה, ועשו לה כמשפט הבנות, תהא הנהגתכם עמה הבנין אב לחיובי כל בעל אשה יהודי וכמנהג בנות ישראל הקדושים והטהורים בבנין ביתם (פס"ו מא"שוח). וחס ושלום אל תגרעו מחיובכם אליה.

מצינו זפות וזכות זו באותו שדוך וזווג שחפשו סנהדרין למען יקיים הכהן הגדול את מצוות עשה המוטלת עליו "והוא אשה בבתוליה יקח" וכדי לאפשר לו לבא אחת בשנה אל הקדש פנימה לכפר בעדו ובעד ביתו - זו אשתו.

כל אבא בחן את בנותיו האם יש בהן אחת שתהא ראויה לגדלה משאר אחיותיה ולהיות מחברת הקדש לאותו שזר אלוקיו על ראשו. אותה אחת שתהא מוכנה שבעת ימים קודם יום הכיפורים להפרד ...

המאמר המלא נמצא במייל המכון

זכות העלון לעילוי נשמת הר"ר אביתר ז"ל בן הר"ר דוד אריה שליט"א חלמיש